

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 497/2019-25

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 7. júla 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľky ■■■■■, ■■■■■, ■■■■■, ■■■■■, zastúpenej advokátkou Mgr. Máriou Bulkovou, Staničná 1062/14, Trenčín, vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 30 P 199/2015 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo ■■■■■ na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 30 P 199/2015 porušené boli.

2. ■■■■■ priznáva finančné zadost'učinenie v sume 3 500 € (slovom tritisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Trenčín povinný vyplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

3. Okresný súd Trenčín je povinný nahradiť ■■■■■ trovy konania v sume 533,88 € (slovom päťstotridsaťtri eur a osemdesiatosem centov) na účet jej právnej zástupkyne Mgr. Márie Bulkovej, Staničná 1062/14, Trenčín, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažostná argumentácia

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 29. apríla 2019 elektronicky a 3. mája 2019 poštou doručená ústavná s'ťažnosť ■■■■■, ■■■■■, ■■■■■ (ďalej len „s'ťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej aj „okresný súd“ alebo „súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 30 P 199/2015 (ďalej len „napadnuté konanie“).

2. Ústavný súd na neverejnom zasadnutí senátu 3. decembra 2019 predbežne prerokoval ústavnú s'ťažnosť s'ťažovateľky a uznesením č. k. I. ÚS 497/2019-25 z 3. decembra 2019 ju prijal na ďalšie konanie podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti a príloh k nej pripojených vyplynulo, že v napadnutom konaní sa návrhom doručeným okresnému súdu 2. októbra 2015 sťažovateľka domáhala úpravy výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu a určenia výživného. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti opísala priebeh napadnutého konania a tvrdila, že okresný súd koná v jej veci neefektívne a so zbytočnými prieťahmi, pretože do podania ústavnej sťažnosti trvá toto konanie už tri a pol roka a okresný súd zatiaľ meritórne nerozhodol.

3.1 Sťažovateľka zdôraznila, že z hľadiska povahy ide o konanie v rámci agendy starostlivosti súdu o maloletých, pričom okresný súd má v takejto veci podľa jej názoru konať s osobitou starostlivosťou a mimoriadnou pozornosťou.

3.2 Okrem podstatných úkonov v napadnutom konaní sťažovateľka v ústavnej sťažnosti uviedla, že vo februári 2018 podala z dôvodu nečinnosti sťažnosť predsedovi okresného súdu na prieťahy v konaní. V odpovedi na jej sťažnosť okresný súd uviedol, že po odchode zákonnej sudkyne do dôchodku v decembri 2017 bola vec pridelená novej zákonnej sudkyňi. Po ďalšej urgencii sťažovateľky v marci 2018 okresný súd nariadil pojednávanie na 3. október 2018, ktoré bolo odročené na neurčito. Sťažovateľka sa znovu domáhala prešetrenia plynulosti konania, pričom podpredseda okresného súdu v odpovedi z 18. januára 2019 uviedol, že v predmetnej veci bolo nariadené ďalšie pojednávanie na 15. máj 2019 s náhradným termínom na 26. jún 2019, pretože otec maloletej je cudzí štátny príslušník.

4. Vzhľadom na uvedené sťažovateľka v ústavnej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd nálezom rozhodol, že jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli postupom okresného súdu v napadnutom konaní porušené, aby prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prieťahov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 7 000 €, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

5. Okresný súd na výzvu ústavného súdu z 9. decembra 2019 odpovedal prípisom sp. zn. Spr 1185/2019 z 30. decembra 2019, v ktorom ústavnému súdu predložil vyjadrenie k prijatej ústavnej sťažnosti, ako aj chronológiu úkonov okresného súdu v napadnutom konaní.

5.1 Vo svojom vyjadrení podpredseda okresného súdu s poukazom na priebeh napadnutého konania prezentoval názor, že okresný súd nebol v predmetnej veci nečinný a „*vykonával potrebné procesné úkony s náležitou dôslednosťou a opatrnosťou*“. Ďalej podpredseda okresného súdu uviedol, že vec je v čase podania vyjadrenia už rozhodnutá a skončená, keďže okresný súd na pojednávaní konanom 15. mája 2019 vyhlásil rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť 26. septembra 2019.

5.2 V rámci svojho vyjadrenia podpredseda okresného súdu oznámil, že súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania, keďže nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

6. Ústavný súd 28. januára 2020 zaslal vyjadrenie okresného súdu sťažovateľke, ktorá vo svojej odpovedi doručenej ústavnému súdu 24. februára 2020 oznámila, že súhlasí s upustením od verejného ústneho pojednávania.

6.1 Sťažovateľka prostredníctvom jej právnej zástupkyne uviedla, že sa nestotožňuje s názorom okresného súdu vzhľadom na to, že k priet'ahom v napadnutom konaní došlo hneď po podaní návrhu, keď súdu trvalo tri a pol mesiaca ustanoviť prekladateľa a opatrovníka maloletej. Vo svojom vyjadrení ďalej poukázala na tú skutočnosť, že prvé riadne pojednávanie vo veci sa uskutočnilo až 15. mája 2019.

6.2 Sťažovateľka ďalej zdôraznila, že okresný súd nekonal efektívne a otca maloletej nehľadal, resp. sa nepokúsil efektívnym spôsobom doručiť mu návrh na začatie konania a predvolanie na pojednávanie, aj keď sťažovateľka opakovane upovedomila súd o jeho možnom pobyte a zamestnaní.

6.3 Sťažovateľka podotkla, že aj keď ide o vec s cudzím prvkom, právoplatné ukončenie súdneho konania v prednostnej veci (výživné na maloleté dieťa) v období dlhšom ako štyri roky predstavuje samo osebe konanie vyznačujúce sa zbytočnými priet'ahmi.

6.4 Vo vzťahu k argumentácii okresného súdu týkajúcej sa zmeny zákonného sudcu vyjadrila sťažovateľka presvedčenie, že toto nemôže byť dôvodom na zmarenie uplatnenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov.

6.5 Vzhľadom na uvedené je sťažovateľka aj naďalej toho názoru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k priet'ahom a že jej ústavná sťažnosť je dôvodná.

7. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s na vec sa vzťahujúcim súdnym spisom dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

8. Z obsahu spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie vedené okresným súdom vo veci sťažovateľky ústavný súd zistil nasledujúci prehľad procesných úkonov:

- 2. októbra 2015 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľky na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu a určenie výživného, pričom otec maloletej je cudzí štátny príslušník; návrhu bola pridelená sp. zn. 30 P 199/2015 a zákonnou sudkyňou bola určená JUDr. Marta Rybárová;

- 12. januára 2016 okresný súd uznesením č. k. 30 P 199/2015-15 ustanovil prekladateľa a tlmočníka zo slovenského jazyka do poľského jazyka;

- 14. januára 2016 boli vo veci určené termíny pojednávania na 4. júl 2016 a náhradný termín pojednávania na 15. august 2016, zároveň okresný súd zaslal ustanovenému tlmočníkovi dokumenty, ktoré žiadal v lehote 30 dní preložiť do poľského jazyka;

- 19. januára 2016 bola okresnému súdu doručená žiadosť o informáciu o stave konania zo strany právnej zástupkyne sťažovateľky, zároveň sťažovateľka upovedomila súd o svojej ťažkej životnej situácii a naliehavosti rozhodnutia vo veci;

- 21. januára 2016 okresný súd uznesením č. k. 30 P 199/2015-24 ustanovil maloletej kolízneho opatrovníka, ktorým je Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Trenčín, pracovisko Ilava (ďalej len „ÚPSVaR“);

- 1. marca 2016 ustanovený tlmočník doručil okresnému súdu dokumenty preložené do poľského jazyka;

- 8. marca 2016 okresný súd uznesením č. k. 30 P 199/2015-42, ktoré nadobudlo právoplatnosť 1. apríla 2016, priznal tlmočníkovi odmenu za prekladateľské úkony;

- 18. marca 2016 okresný súd doručil poľskému justičnému orgánu dožiadanie spolu s listinami preloženými do poľského jazyka;

- 20. apríla 2016 okresný súd požiadal o súčinnosť ÚPSVaR a Sociálnu poisťovňu, pracovisko Považská Bystrica;

- 4. júla 2016 okresný súd vykonal vo veci pojednávanie, ktoré odročil na neurčito z dôvodu neúčasti otca maloletého dieťaťa, ktorému sa nepodarilo doručiť predvolanie; zároveň súd zrušil termín pojednávania určený na 15. august 2016;

- 17. augusta 2016 okresný súd vyzval navrhovateľku, aby oznámila, či na podanom návrhu trvá a uviedla aktuálnu adresu pobytu otca maloletej a tiež adresu jeho zamestnávateľa. Na výzvu okresného súdu reagovala sťažovateľka podaním doručeným 31. augusta 2016;

- 6. septembra 2016 okresný súd požiadal o súčinnosť český justičný orgán, ktorý 22. septembra 2016 doručil súdu odpoveď, že otec maloletej nie je vedený v centrálnej evidencii osôb v Českej republike;

- 5. októbra 2016 okresný súd opätovne vyzval navrhovateľku, aby v lehote 15 dní uviedla aktuálnu adresu otca dieťaťa, príp. zamestnávateľa alebo akýkoľvek kontakt; sťažovateľka reagovala podaním doručeným okresnému súdu 17. októbra 2016, keď oznámila, že nedisponuje aktuálnou adresou pobytu otca maloletej, jeho zamestnávateľa ani mailovým či telefonickým kontaktom;

- 29. novembra 2016 okresný súd požiadal možného zamestnávateľa otca maloletej o oznámenie, či je jeho zamestnancom, a o oznámenie adresy jeho pobytu;

- 29. novembra 2016 okresný súd požiadal o súčinnosť Českú správu sociálneho zabezpečenia;
- 7. decembra 2016 sťažovateľka požiadala okresný súd, aby určil vo veci termín pojednávania;
- 27. decembra 2016 okresnému súdu bolo doručené oznámenie zamestnávateľa otca maloletej, že pracovný pomer mu skončil 26. augusta 2016;
- 3. januára 2017 okresný súd prostredníctvom českého justičného orgánu opätovne požiadal o súčinnosť Českú správu sociálneho zabezpečenia, ktorá 15. februára 2017 doručila okresnému súdu oznámenie, že u otca maloletej neexistuje otvorený poisťný vzťah u žiadneho zamestnávateľa a že nepoberá žiadne nemocenské dávky ani dôchodok;
- 5. apríla 2017 sťažovateľka opätovne požiadala okresný súd o určenie termínu pojednávania s poukazom na jej ťažkú životnú situáciu;
- 25. mája 2017 okresný súd v súlade s § 116 ods. 2 Civilného sporového poriadku zverejnil oznam na úradnej tabuli súdu o podaní návrhu sťažovateľky;
- 24. júla 2017 okresný súd určil vo veci termín pojednávania na 30. november 2017;
- 9. augusta 2017 okresný súd požiadal o súčinnosť ÚPSVaR;
- 11. augusta 2017 okresný súd požiadal tlmočníka o preklad do poľského jazyka;
- 28. augusta 2017 sťažovateľka oznámila okresnému súdu možného zamestnávateľa otca maloletej;
- 31. augusta 2017 okresný súd požiadal označeného zamestnávateľa o súčinnosť;
- 12. septembra 2017 ustanovený tlmočník doručil okresnému súdu dokumenty preložené do poľského jazyka;
- 22. septembra 2017 okresný súd uznesením č. k. 30 P 199/2015-145, ktoré nadobudlo právoplatnosť 18. októbra 2017, priznal tlmočníkovi odmenu za prekladateľské úkony;
- 5. októbra 2017 sťažovateľka opätovne okresnému súdu oznámila skutočnosti týkajúce sa pobytu a pomerov otca maloletej, zároveň doložila súdu prehľad výdavkov;
- 11. októbra 2017 okresný súd urgoval označeného zamestnávateľa, aby súdu doručil odpoveď na jeho žiadosť o súčinnosť; ten reagoval podaním doručeným okresnému súdu 21. novembra 2017 a oznámil, že pracovný pomer odporcu trval od 2. augusta 2017 do 18. októbra 2017;

- 28. novembra 2017 sťažovateľka predložila okresnému súdu prehľad svojich príjmov a výdavkov,

- 29. novembra 2017 okresný súd zrušil pojednávanie nariadené na 30. november 2017 z dôvodu mimoriadnych osobných dôvodov sudkyne (odvolanie zákonnej sudkyne z funkcie sudcu vzhľadom na dosiahnutie veku) a nový termín pojednávania neurčil; o zrušení pojednávania súd telefonicky informoval právnu zástupkyňu navrhovateľky a kolízneho opatrovníka, tlmočníka nie;

- 5. decembra 2017 tlmočník doručil súdu vyúčtovanie pracovnej cesty a uplatnil si náhradu cestovných výdavkov v sume 58,83 €; okresný súd uznesením č. k. 30 P 199/2015-253, ktoré nadobudlo právoplatnosť 6. januára 2018, priznal tlmočníkovi odmenu za prekladateľské úkony (účasť na zrušenom pojednávaní);

- 5. decembra 2017 bol spis prerozdelený a pridelený novej zákonnej sudkyňi Mgr. Šimkovej;

- 14. februára 2018 okresný súd uznesením č. k. 30 P 199/2015-255 priznal tlmočníkovi odmenu za prekladateľské úkony (účasť na pojednávaní 4. júla 2016);

- 15. marca 2018 sťažovateľka požiadala súd o určenie termínu pojednávania;

- 17. mája 2018 okresný súd určil termín pojednávania na 3. október 2018;

- 12. júna 2018 okresný súd požiadal tlmočníka o preklad do poľského jazyka;

- 22. júna 2018 okresnému súdu bola doručená odpoveď ÚPSVaR;

- 12. júla 2018 tlmočník doručil okresnému súdu preložený dokument a vyúčtovanie odmeny za prekladateľský úkon;

- 7. augusta 2018 okresný súd uznesením č. k. 30 P 199/2015-272, ktoré nadobudlo právoplatnosť 6. septembra 2018, priznal tlmočníkovi odmenu za prekladateľský úkon;

- 18. septembra 2018 sťažovateľka doručila súdu prehľad svojich príjmov a výdavkov;

- 3. októbra 2018 okresný súd vykonal vo veci pojednávanie, ktoré odročil na neurčito z dôvodu neúčasti otca maloletého dieťaťa, ktorému sa nepodarilo doručiť predvolanie prostredníctvom dožiadaného orgánu v Poľsku;

- 16. januára 2019 okresný súd určil ďalší termín pojednávania na 15. máj 2019 s náhradným termínom na 26. jún 2019.

- 17. januára 2019 okresný súd opätovne požiadal o súčinnosť ÚPSVaR;

- 19. februára 2019 okresný súd požiadal tlmočníka o preklad do poľského jazyka;
- 4. marca 2019 tlmočník doručil okresnému súdu preložené dokumenty a vyúčtovanie odmeny za prekladateľský úkon;
- 5. marca 2019 okresný súd uznesením č. k. 30 P 199/2015-272-349, ktoré nadobudlo právoplatnosť 28. marca 2019, priznal tlmočníkovi odmenu za prekladateľský úkon;
- 13. mája 2019 okresnému súdu bola doručená odpoveď poľského justičného orgánu;
- 14. mája 2019 sťažovateľka doručila súdu prehľad svojich príjmov a výdavkov;
- 15. mája 2019 okresný súd vykonal vo veci pojednávanie, otec maloletej sa nedostavil, návrh mu bol doručený postupom podľa § 116 CSP a predvolanie doručené pod domnienkou doručenia dožiadaným súdom na adresu jeho trvalého bydliska. Súd pojednával v neprítomnosti otca a vo veci vyhlásil rozsudok, ktorý nadobudol právoplatnosť 26. septembra 2019.

IV.

Právomoc ústavného súdu a východiská v judikatúre ústavného súdu

9. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

10. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd môže zároveň vec vrátiť na ďalšie konanie, zakázať pokračovanie v porušovaní základných práv a slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich

z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, alebo ak je to možné, prikázať, aby ten, kto porušil práva alebo slobody podľa odseku 1, obnovil stav pred porušením.

11. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon o ústavnom súde.

12. Sťažovateľka sa svojou ústavnou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ku ktorému malo dôjsť postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 30 P 199/2015.

13. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

13.1 Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

13.2 Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

14. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o čl. 6 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, ktorá je plne aplikovateľná i po zmene právnej úpravy, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby

domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné súdy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

15. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

16. Povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (podľa § 6 mal súd v konaní postupovať v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná; § 100 ods. 1 súdu prikazoval, že len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá). Podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je táto povinnosť súdu *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp konania v čl. 12 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“), podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb.

V.

Záverový ústavného súdu týkajúce sa otázky porušenia práv sťažovateľky

17. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup

samotného súdu. V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

18. Pri posudzovaní prvého kritéria – zložitosti veci dospel ústavný súd k záveru, že ide o vec, ktorá z právneho hľadiska nevykazuje črty mimoriadnej zložitosti a tvorí súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Pokiaľ ide o skutkovú zložitost' veci, je potrebné prihliadnuť na to, že v napadnutom konaní bol odporcom cudzí štátny príslušník a táto okolnosť sama osebe predĺžila, resp. sťažila jednotlivé procesné úkony súdu.

18.1 Ústavný súd v súvislosti s týmto prípadom poukazuje aj na judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva, ktorá okrem iného potvrdzuje, že v špecifických prípadoch je pri posudzovaní doby konania pred súdnymi orgánmi potrebné brať do úvahy aj samotný predmet konania, t. j. čo je pre účastníka konania v tomto konaní v stávke - „at stake“ (rozsudok EŠLP z 31. 3. 1987, X. v. Francúzsko, rozsudok EŠLP z 20. 3. 1989, Bock v. Nemecko, rozsudok EŠLP z 31. 3. 1992, X. v. Francúzsko, rozsudok EŠLP z 26. 4. 1994, Vallée v. Francúzsko, rozsudok EŠLP z 8. 2. 1996, A. a iní v. Dánsko a i.). Medzi tie veci pri posudzovaní dĺžky konania, u ktorých sa zohľadňuje aj predmet konania, judikatúra EŠLP zaradila aj vzájomné vzťahy medzi rodičmi a deťmi, takže konaniu o nich majú príslušné súdne orgány venovať „mimoriadnu starostlivosť, pretože akékoľvek procesné omeškanie v takejto veci môže mať za následok de facto rozhodnutie o otázke predloženej súdu“ (rozsudok EŠLP z 8. 7. 1987, H. v. Veľká Británia, č. 85).

18.2 Vzhľadom na uvedené ústavný súd v tomto prípade pri svojom rozhodovaní osobitne zohľadnil predmet a účel napadnutého konania (úprava výkonu rodičovských práv a povinností k maloletému dieťaťu a určenie výživného na maloleté dieťa) a dospel k záveru, že vzhľadom na požiadavku mimoriadnej starostlivosti, s ktorou sa mal okresný súd venovať tomuto konaniu, nemožno celkovú dĺžku konania ospravedlniť len skutkovou zložitost'ou tejto veci s prihliadnutím na tú skutočnosť, že išlo o vec s cudzím prvkom.

19. Pri hodnotení priebehu napadnutého konania z hľadiska ďalšieho štandardne uplatňovaného kritéria, ktorým je správanie sa sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný

súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľky pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom. Podpredseda okresného súdu vo svojom vyjadrení taktiež nepoukázal na to, že by neprimeraná dĺžka napadnutého konania bola vyvolaná správaním sťažovateľky.

20. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní, vychádzal pritom zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné priet'ahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

20.1 Ústavný súd sa podrobne oboznámil s priebehom napadnutého konania a zistil, že sa začalo 2. októbra 2015 podaním návrhu okresnému súdu. Dňa 15. mája 2019 okresný súd vo veci meritórne rozhodol a rozsudok podľa informácie poskytnutej okresným súdom nadobudol právoplatnosť 26. septembra 2019.

20.2 Ústavný súd vychádzal z prehľadu procesných úkonov (pozri bod 8 nálezu) a dospel k záveru, že hned' v počiatočnom štádiu napadnutého konania možno identifikovať kratšie obdobie nečinnosti okresného súdu, keď maloletému dieťaťu ustanovil kolízneho opatrovníka na jeho zastupovanie v predmetnom konaní až po vyše troch mesiacoch od podania návrhu. Za neefektívnu činnosť okresného súdu možno považovať tú skutočnosť, že síce vykonal vo veci tri pojednávania, ale v pomerne dlhých časových odstupoch, pričom jedno pojednávanie nariadené na 30. november 2017 zrušil v dôsledku odvolania zákonnej sudkyne z funkcie sudcu vzhľadom na dosiahnutie veku.

20.3 Ústavný súd ďalej identifikoval obdobie výraznejšej nečinnosti, resp. neefektívnej činnosti okresného súdu, a to v priebehu roku 2018, keď po pridelení veci novej zákonnej sudkyňi (5. decembra 2017) súd vykonal pojednávanie až po desiatich mesiacoch, a aj to bolo odročené na neurčito bez určenia konkrétneho termínu ďalšieho pojednávania. Podľa právnej úpravy účinnej od 1. júla 2016 je však odročovanie pojednávania na neurčito zo zákona vylúčené (pozri § 395 ods. 1 CMP v spojení s § 183 a § 184 CSP, v zmysle ktorých je možné pojednávanie odročiť len z dôležitých dôvodov a na konkrétny termín).

20.4 Z preskúmania predmetného konania je podľa ústavného súdu zrejmé, že bolo poznačené predovšetkým neefektívnou činnosťou okresného súdu, pričom na jeho vrub možno pričítať aj to, že v napadnutom konaní častokrát postupoval až po urgencii sťažovateľky, nie z vlastnej, úradnej povinnosti. Pokiaľ ide o postup okresného súdu vo vzťahu k otcovi maloletého dieťaťa, ktorého pobyt na Slovensku nebol známy hneď v počiatočnom štádiu konania a opakovane sa mu nepodarilo doručiť predvolanie na pojednávanie, ústavný súd vyhodnotil ako nedostatočne razantný.

20.5 Vzhľadom na uvedené ústavný súd konštatuje, že pod mimoriadnou starostlivosťou, ktorú má súd venovať rozhodovaniu vo veci úpravy práv a povinností k maloletému dieťaťu, nemožno rozumieť vyše tri a pol roka trvajúce konanie. Je zrejmé, že postup okresného súdu v napadnutom konaní nesmeroval efektívne k odstráneniu stavu právnej neistoty sťažovateľky, a preto nie je zlučiteľný s jej základným právom na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov.

21. Vychádzajúc z argumentácie uvedenej v bode 18 až 20, ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní vedenom pod sp. zn. 30 P 199/2015 došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ako aj práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

VI.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadost'učinenia

22. V súlade s čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

23. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti navrhla, aby ústavný súd po prijatí rozhodnutia o porušení označených práv prikázal okresnému súdu konať v predmetnej veci bez zbytočných prietáhov. Keďže napadnuté konanie už bolo v čase rozhodovania

ústavného súdu právoplatne skončené, ústavný súd ústavnej sťažnosti sťažovateľky v tejto časti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

24. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

25. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

26. Podľa § 135 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v lehote ustanovenej v odseku 1 priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, zvyšuje sa finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

27. Sťažovateľka sa domáhala priznania primeraného finančného zadosťučinenia v sume 7 000 €. Svoj návrh odôvodnila dĺžkou trvania právnej neistoty spojenej s nemožnosťou uspokojovať všetky oprávnené potreby jej maloletej dcéry, a to ani len v minimálnej miere prostredníctvom inštitútu náhradného výživného.

28. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade priznanie primeraného finančného zadosťučinenia prichádza do úvahy, avšak suma požadovaná sťažovateľkou nie je primeraná okolnostiam prípadu. Pri určení finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na okolnosti prípadu.

29. S prihliadnutím na celkovú dĺžku napadnutého konania okresného súdu, berúc do úvahy všetky okolnosti danej veci (predovšetkým skutočnosť, že ide o vec s cudzím prvkom a že predmetné konanie je už právoplatne skončené, ale prihliadnuc aj na neefektívny postup okresného súdu, ako aj na mimoriadny význam veci pre sťažovateľku), ústavný súd považoval priznanie sumy 3 500 € za primerané (bod 2 výroku nálezu) a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľky nevyhovel (bod 4 výroku nálezu).

VII.

Trovy konania

30. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

31. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok roku 2018 a za I. polrok roku 2019, ktorá bola podľa Štatistického úradu Slovenskej republiky v sume 980 €, resp. 1 062 €.

32. Ústavný súd priznal náhradu za tri úkony právnej služby [prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti (vykonané v roku 2019) a písomné vyjadrenie (vykonané v roku 2020)] v súlade § 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) právnej zástupkyňi sťažovateľky Mgr. Márii Bulkovej, Staničná 1062/14, Trenčín. Odmena advokáta v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2019, resp. 2020 je 1/6 z výpočtového základu, čo v zmysle citovaných ustanovení vyhlášky predstavuje sumu 163,33 €, resp. 177 € a režijný paušál

sumu 9,80 €, resp. 10,62 €. Náhrada za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2019 (2 x 163,33 €) spolu s režijným paušálom (2 x 9,80 €) a za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 (177 €) spolu s režijným paušálom (10,62 €) predstavuje spolu sumu 533,88 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

33. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky Mgr. Márie Bulkovej, Staničná 1062/14, Trenčín, v lehote uvedenej v bode 3 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

34. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 7. júla 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu